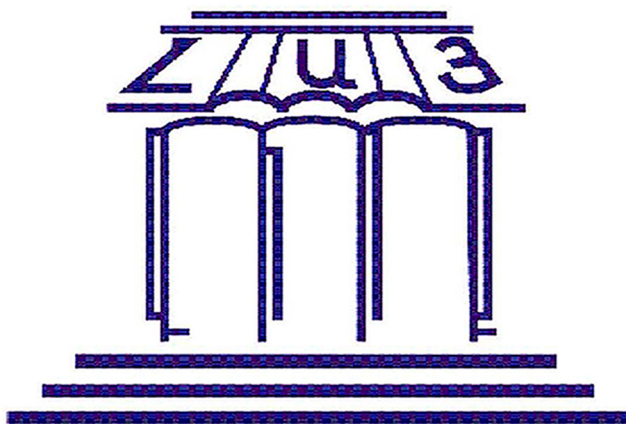

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԴԱՏՐ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Գրեց
Մ. Յ. ԳՆԱՃԵԱՆ

Արտոնուրիւնը վերապահուած է
Եղեմի

Հաջ երիցական եկեղեցւոյ Կանանց Օժանդակ Ընկերութեան :
ԵԴԵՄ , ԳԱԼԻՖՈՐՆԻԱ

1926

Տպգր. «ՆՈՐ ՕՐ»-ի Ֆրէզնո, Գալ.

891. 99

9-70

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԴԱՏԸ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ա. ՏԵՍԱՐԱՆ

Ցագկերտի պալատը ի Տիգրան: Վարդան, Վասակ, Վազգէն, Գալսեղ, Արշալիր եւ ուրիշ նախարարներ աթոռներու վրայ նստած: Փողը կը հնչէ եւ Ցագկերտ երկու սուսերակիր զինուորներէ՝ առաջնորդուած ներս կը մտնէ, որուն կը հետեւին Միհրնեսի եւ Պարսկական փուրմեր:

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆ

Վարդանանց Դատը իբր ողբերգութիւն պատրաստուած է եկեղեցական եւ ընկերական շրջանակներու մէջ ներկայացուելու համար: Նպատակն է ունենդիրներուն առջեւ պարզել պատկերալից տեսարաններով Վարդանանց պատերազմին բուն հոգին, որ է Քրիստոնէութեան մեր ազգին մէջ պահպանումին համար կատարուած զոհադրժութիւնը: Խաղին առաջնորդող դէմքը Վարդանն է, այլ Շուշանիկ, որովհետեւ թէեւ Վարդան ու իր ընկերները զոհուեցան, բայց գոնէ սա յագեցումը ունէին՝ թէ գէն ի ձեռին ինկան պատերազմի դաշտին վրայ, բազմաթիւ թշնամիներ իրենց սուրով յերկիր տապալելէն յետոյ: Մինչ Շուշանիկ առանձինն կը տառապի մութ գնդանի մը մէջ: Հայ կնոջ հաւատարիմ, հաստատամիտ եւ ազգասէր նկարագիրն է որ կը մարմնանայ Շուշանիկի անձին մէջ, եւ որուն նմանները սակաւ եղած չեն մեր ազգային ճգնաժամերու ատեն մինչեւ երէկ:

63464-67

Ցագկերտ Հայ նախարարներուն ուղղելով իր խօսքը. — Ես միշտ համակրութիւն ունեցած եմ ձեր ազգին հանդէպ՝ ինչպէս իմ նախահայրերս: Մեր երկիրները սահմանակից են, եւ արժան է որ դրացիները խաղաղութեամբ ապրին իրարու հետ: Ահա Վարդան զօրավարը հոս է, կրնայ վկայել թէ զինքը որչափ կը յարգենք: Իր հաւատարմութեանը եւ քաջասրտութեանը համար մինչեւ սպարապետութեան աստիճանին բարձրացուցի զինքը: Միայն մէկ բան կայ որ սրտիս վիրշտ պատճառած է: Կիմանամ թէ լքած էք ձեր նախնեաց կրօնքը եւ սկսած էք պաշտել հասարակ մարդ մը եւ զանիկա Աստուծոյ հաւատար կը նկատէք: Այս մոլորութիւնը Հրէաստանէն ծագեցաւ եւ ամէն կողմ կը տարածուի: Ձէի կարծեր որ ձեզի պէս մտացի եւ լուսաւորեալ ժողովուրդ մը պիտի իյնար այս օրինակ անհեթեթ խաբէութեան մը մէջ:

ՎԱՐԴԱՆ. — Տէր արքայ, ինչ բանի կ'ակնարկէք երբ կրնէք թէ խաբէութեան մէջ ինկած ենք:

ՅԱՋԿԵՐՏ. — Ի հարկէ նազովրեցի Յիսուսի անունով տարածուած խաբէութեան է ակնարկութիւնս: Այդ մարդուն համար կրնէք եղեր թէ Աստուծոյ Որդին է: Եթէ Յիսուս Աստուծոյ Որդին է, միթէ հրնարաւոր բան էր որ անիկա իր թշնամիներուն ձեռքը իյնար, նախառէր, չարչարուէր եւ իբրեւ հասարակ ոճրագործ մը խաչին անարգական մահովը մեռնէր: Բանականութեան տէր որեւէ մարդ պիտի տեսնէ այս կրօնքին հակասական եւ անտրամաբանական ուսուցումը:

ԳԱՐԵԳԻՆ. — Պիտի թուլատրէիք որ հարցնէի թէ, տէր իմ թագաւոր, դուք իբրեւ հաւատարիմ ուսանող մը Զրադաշտի ինչպէ՞ս գիտէք Քրիստոնէութեան պատմութիւնը:

Յագկերտ, քիչ մը նեղուած Հայ նախարարին համարձակութեանը վրայ, կը պատասխանէ. — Մասնաւոր ուսումնասիրութեան առարկայ ըրած եմ այդ կրօնքին ուսուցումները: Յատկապէս բերել տալով զըրիտոնէից գրքերը կարդացնել տուած եմ զանոնք իմ ներկայութեանս: Կը կարծէիր թէ առանց քննելո՞ւ պիտի դատապարտէի այդ դաւանութիւնը:

ԳԱՐԵԳԻՆ. — Բայց, ներէցէք համարձակութեանս, կը տեսնեմ թէ թերի եղած է ձեր ընթերցանութիւնը: Պատմութեան միայն մէկ մասը կարդացած էք: Խնդրոյն միայն տխուր կողմը տեսած էք: Սորված էք մինչեւ Յիսուսի մահը: Բայց ատկէ անդին արձանագրութեան չարունակութիւն կայ: Ապաքէն Յիսուս չարչարուեցաւ, խաչուեցաւ եւ մեռաւ եւ թաղուեցաւ, բայց գրքեր կըսեն թէ Ան գերեզմանին մէջ չմնաց, զօրութեամբ յարութիւն առաւ, շատերուն երեւցաւ, եւ քառասուն օր իր աշակերտներուն հետ ապրեցաւ եւ վերջապէս երկինք համբարձաւ: Յիսուս հիմա կ'ապրի, եւ (ոտքի ելլելով եւ ձեռքը բարձրացնելով) հոն Աստուծոյ աջ կողմը նստած մեզի համար բարեփօսութիւն կ'ընէ: Անիկա պիտի դայ նորէն մեծ փառքով մեղաւորները դատելու: Այն օրը մեռելները յարութիւն պիտի առնեն, ընդհանուր դատաստան պիտի կատարուի, արդարներուն հատուցում եւ մեղաւորներուն պատիժ պիտի տնօրինուի:

ՅԱԶԵՆԻՏ, քէն խորապէս խոցուած, ինքզինք կը գտայ, եւ հեզնակամ ժպիտով մը կըսէ. — Մի՛ հաւատաք այդ առասպելներուն: Հըրէից գրքերը սուտ են: Անոնք սուրբ գրքեր չեն: Պատմութիւնները չինձու են: Միայն մէկ գիրք կայ աշխարհի վրայ որ սուրբ ըսուելու արժանի է, Ձէնտավեսթա՝ մեր գիրքը, միայն մէկ կրօնք կայ ճշմարիտ, Դենիմադէզը: (Միհրենբեհէ եւ մոգերը միաբերան, այո, այո, կաղաղակեն):

ԳԱՐԵԳԻՆ. — Նախնի մարտիրոսաց հոգիովը լեցուած կը յայտարար է. — Եթէ կը հաւատաք Յիսուս Քրիստոսի մարմնաւոր չարչարաններուն, պէտք է նաեւ հաւատաք Անոր հրաշակերտ յարութեան, միւս անգամ գալստեան, ահաւոր դատաստանին, եւ չարերուն ու անհաւատներուն դատապարտութեան:

Յագկերտ բորբոքած ռոֆի կելլէ եւ Գարեգինը մատնանիչ ընելով զինուորանքուն կը հրամայէ. — Կապեցէք այդ թշուառականը եւ դուրս հանեցէք: Յանձնեցէք զանիկա դահճապետին: Պէտք է որ ապրի: (Կապելով կը տանին Գարեգինը):

Յագկերտ կը մեկնի, մոգեր ամօր կը հետեւին: Կը մնայ Միքըն անբսեհ միմակ հայ նախարարներուն հետ:

Միհրենբեհէ ինքզինք անոնց բարեկամ կը ձեռնցնէ եւ խաղաղաբարի դերը կատարելու կաշխատի ու կըսէ. — Ինչո՞ւ կը հակառակիք Յագկերտի կամաց, ով Հայ նախարարներ: Միթէ չէք գիտեր անոր յամառ բնաւորութիւնը: Կը վախնամ թէ ձեր այս ընթացքը զանիկա պիտի գրգռէ եւ իրաց վիճակը պիտի վատթարանայ: Ի՞նչ պիտի ընէք եթէ ձեզի դէմ պատերազմ հրատարակէ Միթէ օտարներ էք ու չէք գիտեր մեր ազգին զօրութիւնը: Միթէ անձամբ ահանատես եղած չէք մեր անպարտելի բանակին փառապանծ յաղթանակներուն: Քեզի հետ, ով քաջ Վարդան, կրկին եւ կրկին կողք կողքի կուտած ենք արտաքին թշնամեաց դէմ: Ինչո՞ւ այժմ ընդդիմութեան ոգիէն կը տարուիք: Կը փափաքի՞ք ներքին պատերազմ յառաջ բերել: Արդարեւ հայը մեզմէ կը նկատեն, մեր ազգին մէկ հատուածը, մեր միսէն ու մեր ոսկորներէն: Այս օրինակ չնշին պատճառի մը համար ինչո՞ւ իրարու դէմ սուր քաշենք: Ի՞նչ է հաւատքը, ի՞նչ է դաւանութիւնը ըսուածը: Շրթունքներով արտասանուած խօսք մը, այս կամ այն կերպ: Ի՞նչ տարբերութիւն կ'ընէ: Ենթադրելով, ով հայեր, թէ չորս դարեր առաջ մեռած Հրեայ մարդու մը համար ձեր յարգանքը ու պաշտամունքը անկեղծ է, կարժէ՞ յամառիլ, եւ մանաւանդ հրապարակաւ յայտարարել, երբ նկատի առնէք այն մեծ աղէտը որ պիտի պատահի պատերազմի մը հրատարակութեամբ: Որովհետեւ կը տեսնեմ թէ այդ պիտի ըլլայ ձեր յամառութեան հետեւանքը: Դուք խոհեմ եւ իմաստուն մարդիկ էք, վստահ եմ թէ պիտի չուզէք վտանգի ենթարկել ձեր երկիրը, այս օրինակ սնոտի համոզումներու համար: Դիմում կ'ընեմ ձեր լրջախոհութեան եւ հեռատեսութեան, խաղաղարքադաքականութեան մը հետեւիք: Ես կը թելադրեմ որ եթէ չէք կրնար հրաժարիլ ձեր դաւանութենէն, առ երեսուտեղի տուէք Յագկերտի կամաց, եւ արգիլեցէք արիւնահեղութիւնը: Վստահ եղիք թէ համակերպելու քաղաքականութեան հետեւելով պիտի կրնաք վերադառնալ ձեր երկիրը ողջ եւ առողջ, պատիւներով եւ ընծաներով բեռնաւորուած: Արդ ես հիմա պիտի հեռանամ, թողելով ձեզ պաշտօնին, որպէսզի մէջերնիդ խորհրդակցիք, եւ շուտ ընդ փոյթ պատասխան մը պատրաստէք: Մի մոռնաք թէ միայն երկու ճամբայ կայ ձեր առջեւ. խաղաղութեան եւ համերաշխութեան օրհնեալ ճամբան, թշնամութեան եւ պատերազմի արիւնաներկ ճամբան: Որմիզդ բարութեան մեծ աստուածը, ձեր խորհուրդները առաջնորդէ ի խաղաղութիւն ընդմէջ երկու ազգաց: (Կը մեկնի):

Հայ նախարարները լուրջեամբ մի քանի վայրկեան գետին կը նային:

ՎԱՍԱԿ — Եղբայրներ, ահա կը տեսնէք ինչ դժնդակ կացութեան մը մէջ կը գտնուինք: Միհրներսեհ շատ որոշ բառերով մեր առջեւը դրաւ երկու ճամբայ — ապահովութեան ճամբան եւ կորուստի եւ քայքայումի ճամբան: Որ ճամբան պիտի ընտրենք, այս է հարցը: Մենք հպատակ ժողովուրդ մըն ենք: Ինչպէս ուրիշ բաներու մէջ՝ նոյնպէս կրօնքի մէջ՝ ընտրութիւն ընելու իրաւունքը չունինք: Մեր տէրերուն կրօնքը մեր կրօնքն է: Ես բնաւ տարբերութիւն մը չեմ տեսներ Քրիստոնէութեան եւ Մազդէականութեան միջեւ: Քրիստոնեաները կը պաշտեն երեք աստուածներ — Հայր, Որդի եւ Սուրբ Հոգի: Պարսիկները կը պաշտեն երկու աստուածներ — Որմզդ եւ Ահրիման: Ով կրնայ ապացուցանել թէ քրիստոնեաներուն աստուածներ ճշմարիտ են եւ Պարսիկներուն աստուածները սուտ: Ես կը խորհիմ թէ այս զանազանութիւնը այն աստիճան աննշան եւ անարժէք հարց մըն է, բազմաթիւ մեր առջեւը գտնուած վտանգին, որ յիմարութիւն պիտի ըլլար յամառիլ Քրիստոնէութեան վրայ, եւ Յազկերտի թշնամութիւնը դրդեւ մեր ազգին դէմ: Իմ ազգասիրութիւնս կը պահանջէ որ չահաւիրող եւ իմաստուն քաղաքականութեան մը հետեւիմ: Եթէ իմ վեհապետս կով մը կը պաշտէ, ես ալ կով մը կը պաշտեմ:

ՎԱՄԴԱՆ, գայրաջով — Այդ դաւաճանութիւն է ազգին ու իր կրօնքին դէմ: Դուք հետեւեցէք ինչ ընթացքի որ կուզէք, բայց մի աշխատիք համոզելու որ ես իմ կրօնքս փոխեմ: Ձեր առջեւ կը յայտարարեմ՝ աստուածաշնչային մեծ գորապետ Յեօուի նման՝ թէ ես եւ իմ տունս երկնի եւ երկրի միմիայն ճշմարիտ Աստուածը պիտի պաշտենք:

ՎԱԶԳԻՆ — Թէեւ ես Հայ չեմ բայց Հայոց հետ ամենասերտ յարաբերութիւն ունիմ: Նախ որ իբրեւ բղէշի Վրաց-ազգին գաշակից եմ Հայոց հետ: Պարտական եմ անոնց կողքին կռուելու ընդհանուր թշնամիին դէմ: Յետոյ ըլլալով ամուսինը մեծն Վարդանայ դստեր, առաքինափայլ Շուշանիկի, կը սիրեմ Հայ ազգը իբր իմ ազգս եւ կը նոյնացնեմ ինքզինքս անոր հետ: Սակայն ստիպուած եմ խոստովանելու որ այս ինքզինքս մէջ համակարծիք չեմ իմ սիրելի աներոջս: Իմ տեսակէտս բոլորովին տարբեր է: Դիմում կընեմ մեր քաջ գորավարին եւ ձեզի բոլորիդ, եթէ ոչ ազգին, գոնէ մեր ընտանիքներուն սիրոյն համար համակերպինք վայրկեանին պահանջին: Ինչո՞ւ գոցենք մեր աչքերը իրողութեան առջեւ: Ոչ դուք առանձին եւ ոչ ալ Հայոց, Վրաց եւ Աղուանից միացեալ բանակները կարող են դիմադրելու Պարսից անհամար բերաւորներուն: Եթէ պարտուինք պատերազմի դաշտին վրայ ուր պիտի մնան մեր կիները, աղջիկները եւ մանուկները:

Դուք կը խորհիք թէ իբրեւ անվեհեր պատերազմիկներ, եւ անյողդողդ հաւատացեալներ, թէ ինչպէ զէն ի ձեռին, պիտի ընդունիք մարտիրոսաց փառաւոր պսակը: Բայց ատիկա տեսակ մը անձնասիրութիւն է, որմէ զգուշանալու ենք: Մեր զինուորական փառքին համար չգոհենք մեր նուիրական օճախներ: Քրիստոնէութիւնը պահպանելու ջանքը եթէ մեր զինուց պարտութիւնը յառաջ պիտի բերէ, որուն պրծի տարակոյս չունիմ, արդիւնքը մեր փափաքածին ճիշդ հակառակը պիտի ըլլայ: Թշնամին տէր պիտի դառնայ մեր երկիրներուն, պիտի իւրացնէ մեր զաւակները եւ զանոնք կըթէ Մազթէական կրօնքին մէջ: Միայն զինու զօրութեամբ չէ որ մարդ կրնայ իր երկիրը պաշտպանել, կան նաեւ խոհեմ եւ աւելի ապահով դիւանագիտական միջոցները, որոնք այժմ մեր առջեւ կը գտնուին: Հետեւաբար ես կառաջարկեմ որ այս վերջին կերպը որդեգրենք, տեղի տանք Յազկերտի պահանջներուն, գոնէ առ երեսս, եթէ չենք կրնար անկեղծօրէն ընդունիլ Դենիմազդէզը, եւ խաղաղութեամբ մեր տունները վերադառնանք:

Միւս նախարարները ձեռք վերցնելով — Շիտակ է Վազգէնի ըսածը, տեղի տանք, եւ հեռանանք ասկէ:

ՎԱՄԴԱՆ — Ով դու վատասիրտ Վազգէն, անարժան որդի մեծն Աշուշայի: Կամաչեմ քեզ իբր փեսայ ճանչնալու: Իմ դուստր Շուշանիկի մաքուր սրտին մէջ Քրիստոսի սէրը խորապէս արմատացած է. դուն ինչպէ՞ս կը համարձակիս ուխտադրուի ըլլալ եւ տակաւին կենակցիլ անոր հետ: Եւ դուք, ով Հայ նախարարներ, Դուք, որ մեր նախնի դիւցազանց շառաւիղներն էք, ինչու այսպէս կը թուլանաք, կը վատասրտիք վտանգի առջեւ: (Բոլորը լռութիւն կը պահեն: Վարդան տեսիլ տեսնող մարդու մը պէս հեռու նայելով, ոտքի կելլէ եւ կը շարունակէ): Ահա արդէն կը տեսնեմ փոթորիկը որ կը մօտենայ իմ սիրելի հայրենիքին: Հորիզոնին վրայ լեռնակուտակ ամպեր կը զիզուին: Արեւուն ճառագայիւնները այդ սեւ ամպերուն մէջէն սողոսկելով դաշտերը կարմիր կը ներկեն: Պատերազմի ժխորը արդէն ահաւջիկ կը հասնի: Սուրբերը կը շողան, նիզակները կը շառաչեն, նետերը կը սուլեն, բանակներու դղրդիւնը օդը կը թնթացնէ: Ձարկէք Հայ քաջեր, հալածեցէք թշնամին, բռնեցէք վատ դաւաճանները: Յաղթանակը մերն է: Մահուամբ կնքենք ճշմարտութիւնը: Ապրի Հայաստան, անաղարտ մնայ Քրիստոնէական հաւատքը: ... Ահ, ով է այդ գոր կը տեսնեմ, կոխի եւ ու զեռէն անդին, ընկճուած, մութ բանտի մը մէջ շղթայուած: ... Շուշանիկ, Շուշանիկ, դուստրն իմ սիրելի, հարսն Քրիստոսի, ախոյեան հաւատքի, հետեւէ անվրէպ

հօրդ կարմիր չաւիղին: (կիյնայ արքունի վրայ, երազէն արքնցած մարդու մը պէս տարտամօրէն իր շուրջը դիտելով):

Յազկերտ եւ Միերմեքսեհ ներս կը մտնեն:

ՅԱԶԿԵՐՏ — Կը տեսնեմ ձեր դէմքին վրայ հաւանութեան նշանը: պատրաստ էք համակերպելու:

ՎԱՍԱԿ — Այո, մեծդ Յազկերտ, Արքայ արքայից, կը տեսնեմ հիմա թէ մեր քահանաներուն ցարդ սորվեցուցած վարդապետութիւնները յիմարական եւ սնտոյի բաներ են: Ի սրտէ կը հրաժարինք անոնցմէ եւ կընդունինք Դենիմաղդեղը:

ՅԱԶԿԵՐՏ — Լաւ, ուրեմն, պիտի վարձատրուիք: Միհրներսեհ, հրաման ըրէ մեր գանձապետին որ առատ նուէրներով պատուէ մեր հաւատարիմ հպատակները:

ՎԱՐԴԱՆ — Ինքզինքնին եկած քոփի կը ցանկէ: Այն օրէն ի վեր որ ձեր ծառայութեան մէջ մտանք, իմ նախնեաց այս թագաւորութեան մատուցած հպատակութիւնը եւ աշխատութիւնը դուք քաջ գիտէք, զանոնք մի ըստ միով տեղեկագրելու կարիք չկայ:

Իսկ ես, թէպէտ շատ նուազ եմ քան իմ նախնիքս, սակայն մտադրած էի իմ կարողութեան չափով ձեր միտքը հաճեցնել արդար աշխատութիւններով, եւ ուր որ գացի ձեր հրամանով՝ ոյժիս ներածին չափ, հաւատարմութեամբ կատարեցի պարտականութիւններս, ինչպէս որ տեսան ձեր զօրագլուխները ու իմ ընկերներս:

Բայց եթէ մինչեւ հիմա կատարած գործերս գովեստի ու գնահատութեան արժանի չեղան, որոշած եմ, ասկէ վերջ, ջանալ՝ բոլոր զօրութեամբ եւ ոյժով եւ Աստուծոյ օգնութեամբը, գործել այնպիսի գործ մը, որուն համբաւը պիտի պատմուի ոչ միայն ձեր Արեաց երկրին մէջ, այլ Բիւզանդիոնի կայսերական դրան առջեւ եւ ուրիշ ազգերու մէջ՝ մինչեւ յաւիտեան:

Բ. Տեսարան

ՎԱՐԴԱՆԻ ԱՊԱՐԱՆՔԸ

Դիտիկ Տիկին, Վարդանի կինը, Շուշանիկ եւ Վարդանոյշ, անոր դուստրերը եւ ուրիշ կիներ:

ԴԻՏԻԿ — Այս տարաձայնութիւնները սիրտս կը ճմլեն: Ես չեմ կրնար հաւատալ թէ իմ տէրս Վարդան ուրացած է Քրիստոսը եւ ընդունած՝ Մաղդէական կրօնքը:

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ — Ոչ ալ ես կը հաւատամ թէ իմ ամուսինս Արշաւիր կրնայ երբէք ուխտադրուի ըլլալ: Եթէ երբէք տեղի տուած է ստիպումի՝ անպատճառ իր սիրելեաց կեանքը ազատելու համար է: Անգամ մը որ ազատ արձակուի եւ իր բնաշխարհը վերադառնայ իր վրայէն պիտի թօթափէ բռնակալին շռայլած պատիւները եւ գինու զօրութեամբ պաշտպանէ մեր հայրենիքը:

ՇՈՒՇԱՆԻԿ — Ախ, երանի թէ ես ալ կարող ըլլայի ձեզի պէս խօսիլ իմ ամուսնոյս նկատմամբ: Վազգէն միշտ թոյլ գտնուած է իր կրօնական համոզումներուն մէջ: Ձեմ ըսեր թէ անհաւատ է, բայց կը բռնասէր ալ չէ: Աշխարհային բաներու աւելի կարեւորութիւն կուտայ: Կը վախճամ թէ կամաւ ընդունած է Յազկերտի առաջարկը:

ԴԻՏԻԿ — Վազգէնի ընթացքը ես բնաւ չեմ հաւնած: Քեզ անոր հետ ամուսնացնելէ ետքը միայն հասկցանք ինչ վայրագ բնաւորութեան տէր ըլլալը: Սիրելի աղջիկս Շուշանիկ, պէտք է շատ զգուշութեամբ վարուիս անոր հետ, ջանա որ զրգուծի պատճառ չտաս: Յիշէ իմաստունին խօսքը որ կըսէ մեղմ պատասխանը բարկութիւնը կիջեցնէ:

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ — Բայց, ես կը կարծեմ թէ Շուշանիկ չափազանց թոյլ կը գտնուի Վազգէնի խիստ եւ միապետական պահանջներուն առջեւ: Ամէն բանի կը զիջանի, ամէն բանի տեղի կուտայ, կը չփայտէ, այդ մարդը:

ԴԻՏԻԿ — Այդպէս մի խօսիր, Վարդանոյշ, չե՞ս գիտեր թէ ամուսինը կնկան գլուխն է: Առաքեալը կըսէ թէ կիները պէտք է հնազանդին իրենց էրկիններուն:

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ — Բայց ոչ ամէն բանի մէջ: Եթէ իմ էրիկս գիտ բռնադատէ որ Քրիստոսը ուրանամ եւ Պարսից կրօնքը ընդունիմ, կը մերժեմ, չեմ հնազանդիր:

Զինուոր մը ներկայանալով — Ազնուաշուք Տիկիններ, Վարդան Սպարապետը եւ նախարարները հասած են:

Վարդան, Վազգէն, Արշաւիր եւ ուրիշ նախարարներ ներս կը մտնեն:

ԴԻՏԻԿ — Փառք Աստուծոյ: Այս մարմնաւոր աչքերովս ձեզ դարձեալ կը տեսնեմ: Օրհնեալ ըլլայ Տէրը որ ձեզ պահեց ու ապահով մեզ վերադարձուց: Անդադար ձեզի համար կաղօթէինք:

ՎԱՐԴԱՆ — Այո, սիրելիք իմ Դիտիկ, Աստուած մեզ պահեց մարմնաւոր չարիքներէ: Բայց մենք Անոր հաւատարիմ չգտնուեցանք: Ուրացանք Փրկիչը, թէեւ երեսանց: Ես կը նախընտրէի հաւատարիմ մնալ եւ նահատակուիլ անօրէնին ձեռքով, քան այնպէս երեւնալ թէ

կը վախճամ ու տեղի կուտամ բռնաւորին ստիպումին:

ԱՐՇԱԽԻՐ. — Ոհ, սիրտս կը մորմոքի երբ կը խորհիմ մեր հաւատաւորացութեան վրայ: Անհամբեր կը սպասեմ որ պատերազմի չեւորը հնչէ եւ գէն ի ձեռին պատիւս մաքրեմ: Զիս մի յանդիմաներ, Վարդանոյշ, որ համակերպեցայ միւս նախարարներուն հետ: Մեր ընտանեկան յարկին ու սիրասուն զաւակներուն սպառնացող վտանգը դիւ վատացուց եւ ինկայ: Բայց պիտի կանգնիմ: Այս արատը պիտի սրբեմ, լուարով զայն Պարսկական արեամբ:

ՎԱԶԳԷՆ. — Ինչո՞ւ այդչափ կը վրդովիք, ի՞նչ կայ, ի՞նչ եղած է: Միայն չըթուեքներով արտասանուած նախադասութիւնները ի՞նչ արժէք ունին: Պարսկաստանի մէջ Մազդէականութիւնը, Հայաստանի մէջ Քրիստոնէութիւնը: Ուր որ ես այն տեղին յարմարիր: Այս է իմ դաւանութիւնը: Աւելի կարեւորին նայինք:

ՇՈՒՇԱՆԻԿ. — Վազգէն Վազգէն:

Ա. ՂԵՒԱՆՊ. ներս կը մտնէ: — Ողջոյն այս տանը եւ բոլոր Քրիստոսի հաւատարիմ ծառաներուն: Յովսէփ կաթողիկոսին կողմէ կուգամ ուղղակի ձեզմէ հասկնալու իրողութիւնը, ով սպարապետ, թէ արդեօք ճշմարիտ է հաւատաւորացութեան այս դոյժը, որ ամբողջ երկիրը ցնցած ու ժողովուրդը յուսահատութեան եւ սուգի մատնած է: Կըսուի թէ 600 մոզեր Պարսկաստանէն ճամբայ ելած Հայաստան կուգան Դենիմազեզի օրէնքը սորվեցնելու: Սօսեցէք, կաղաչեմ, ստոյգ եւ այս զրոյցները:

ՎԱՐԴԱՆ. — Այո, հայր Ղեւոնդ, ամէն ինչ որ լսած էք մասամբ ճշմարիտ է: Հայ նախարարները դադարի խորհրդակցութեամբ որոշեցին առ երեսս համակերպիլ բռնապետին ու հայրենիք վերադառնալ եւ գէնքի դիմել: Այժմ պատրաստ ենք մեր արեան մինչեւ վերջին կաթիլը թափելու ազգին ու եկեղեցիին համար:

ԲՈՂՈՐ ՆԵՐԿԱՆԵՐԸ. — Կեցցէ Հայաստան, կեցցէ Հայոց մեծ ըսպարապետը: Վազգէն միայն արեւմտահայկան ժպիտ մը իր դէմքին վրայ անտարբեր կը դիտէ:

Ս. ՂԵՒԱՆՊ. — Բայց, զաւակս, չես դիտեր թէ Տէրը ուրանալը մեղք է մինչեւ իսկ երեսանց, ըլլայ վախի կամ սպառնալիքի տակ: Զէ՞ք յիշեր Փրկչին այն խօսքը որ կըսէ, Ով որ մարդոց առջեւ դիւ կուրանայ, ես ալ զանկա պիտի ուրանամ իմ Հօրս առջեւ որ երկինքն է: Կամ միւս հրամանը՝ Մի վախճաք անոնցմէ որ մարմինը կը սպաննեն, ու չեն կրնար հոգին սպաննել:

ՎԱՐԴԱՆ. — Այո, հայր, կը խոստովանինք մեր մեղքը եւ պատրաստ ենք ընդունելու արժանի պատիժը:

Ս. ՂԵՒԱՆՊ. — Այս մեղաց քաւութեան միայն միջոցը այն է որ բոլոր նախարարները իրենց զինուորները հաւաքեն եւ դիմադրեն թըշնամիին, եւ իրենց կեանքերուն գնովը պաշտպանեն հայրենիքը եւ մեր ընտանեկան օճախները: Այս է կաթողիկոսին կամքը, զոր ձեզի կը հաղորդեմ, անմիջական գործադրութեանը համար:

ՎԱՐԴԱՆ. — Արշաւի Կամսարական, գնա բոլոր նախարարներուն լուր տուր որ անմիջապէս գործի ձեռնարկեն եւ իրենց բանակները շարժան մէջ դնեն: (Արշաւի կը մեկնի): Վազգէն, դուն ալ գնա՛ ջու երկիրդ եւ վտանգի փողը հնչեցուր, եւ ժողովուրդը պատրաստէ մեզի միանալու ընդհանուր թշնամիին դէմ:

ՎԱԶԳԷՆ. — Ասիկա մեր կոիւր չէ: Մենք չենք ուղեր միջամուխ ըլլալ: Վրաց երկիրը խաղաղութիւն կը վայելէ օգոստոսի առ շահնաւորութեանը տակ: Պատճառ մը չունինք մեր տէրերուն դէմ ելլելու: Եթէ անոնք կուգեն որ կրօնքնիս փոխենք, ատկէ դիւրին ինչ կայ, մէկ հանդերձը կը հանենք եւ միւսը կը հագնինք: Մենք մոլեռանդութիւնը կատենք: Դաւանութեան որեւէ մէկ տեսակը մեզի կը պատշաճի: Կրօնքի համար արիւն թափելը յիմարութիւն է: Կրօնական պատերազմը անցեալին մէջ մեծ նախճիրներ գործած է: Այդ սխալին մէջ դարձեալ իյնալ չենք ուղեր: Եթէ դուք կուգէք կոուիլ՝ կուուեցէք: Մենք ձեռնպահ կը մնանք:

ՎԱՐԴԱՆ, (ինքզինք գալիով) — Կը զարմանամ ջու այդ բռնած դիրքիդ վրայ, Վազգէն: Միթէ չե՞ս հասկնար թէ Յաղկերտ եթէ մեզի յաղթէ իր բանակները ձեր վրայ պիտի դրկէ: Պարսիկներուն գործին կուգայ որ Հայոց, Վրաց եւ Աղուանից հետ զատ զատ չափուին: Բաժան բաժան եղած պիտի իյնանք, միացած պիտի յաղթենք: Եթէ կրօնական զգացումներէ զուրկ ես, գոնէ ազգասիրական նկատումներով հարկ է որ միանաս մեզ: Զե՞ս կրնար ըմբռնել թէ՛ միացեալ ոյժերով միայն պիտի կարող ըլլանք թօթափել բռնակալին լուծը մեր վրայէն: Մէկդի Քրիստոնէութիւնը, քաղաքական ազատութեան չէ՞ք բաղձար, միշտ կուգէք ստրուկ մնալ Յաղկերտի:

ՎԱԶԳԷՆ. — Մենք որդեգրած ենք համակերպելու քաղաքականութիւնը: Ներկայ սպարազաններուն մէջ խաղաղութիւնը պահպանելու լաւագոյն կերպն է:

Աղմուկ դուրսէն, զինուորներ ներս կը խուժեն իրենց հետ բերելով վասակը՝ քեւերը ետեւէն կապուած: Ղեւոնդ՝ քահանայ կը հետեւի, առանց փիլոնի, գլխաքաց, ցիրուցան մարուփով, պատառատուն հանդերձներով եւ յուզուած:

ՂԵՒՈՆԴ.— Քեզի կը բերենք այս դաւաճանը՝ որպէս զի անոր յարմար պատիժը տնօրինես:

ՎԱՐԴԱՆ.— Ինչո՞ւ, ի՞նչ ըրած է:

ՂԵՒՈՆԴ.— Դենիմազդեզի մոգերը երկրին ամէն կողմերը թաւաճուած մեր եկեղեցիները կը պղծեն: Կաթողիկոսարան լուր հասաւ թէ տաճարին պաշտօնեաները անոր դռները գոցած կընդդիմանային կռապաշտից ոտնձգութեան: Երբ կռիւին վայրը հասաւ տեսայ թէ մոգերը կը ջանային դռները խորտակելով ներս մտնել: Մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր յուզուած եւ գրգռուած վիճակի մը մէջ: Ուրիշ կերպ չկար, արեան գնովը պաշտպանելու էինք Աստուծոյ սուրբ Տաճարը: Քարերով եւ բիրերով վռնտեցինք թշնամին, որոնցմէ շատերը՝ վիրաւոր կամ մեռած փողոցներուն մէջ փռուած են: Եւ ահա տէր իմ սպարապետ, Վասակ իշխանը, որ երկրին մարդպտե՛րը պիտի ըլլայ, փոխանակ ժողովուրդը պաշտպանելու, թշնամիին կողմէն կը խօսէր եւ մեզ կը յանդիմանէր՝ վայրագ եւ գաղանաբարոյ անուանելով ինքնապաշտպանութեան արարքը: Կաթողիկոսին հրամանն է որ մատնիչը պատժուի: Կրտսի թէ Միհրնբերսէ մեծ բանակով մը մեր երկրին վրայ կը քալէ: Արտաքին թշնամիին դիմադրելէ առաջ անհրաժեշտ է որ ներքին թշնամիները մաքրուին, ազգին ու եկեղեցիին դէմ դաւաճանները վերնան:

ՎԱՐԴԱՆ.— Ի՞նչ ըսելիք ունիս, ի՞նչ է պատասխանդ: Կը տեսնե՞ս թէ քեզ կամբաստանեն իբրեւ դաւաճան:

ՎԱՍԱԿ.— Կը բողոքեմ, զրպարտութիւն է: Իմ ներկայութիւնս տաճարին հրապարակին վրայ պաշտօնական էր: Իբրեւ մարզպան այս երկրին ստիպուած եմ խաղաղութիւնը պահպանել: Երբ իմացայ թէ մոգերը եւ քահանաները իրարու հետ բաղխում կուենան, կռիւի վայրը վազեցի անդորրութիւնը վերահաստատելու: Միթէ ես հայ չեմ, միթէ Քրիստոսի չեմ հաւատար: Ես եկայ որ մեր սուրբ հայրերը պաշտպանեմ: Թէեւ ես զանոնք յանդիմանեցի, այդ՝ մոգերուն բարկութիւնը մեղմացնելու համար էր, որպէս զի արիւնհեղութիւն տեղի չունենայ: Պատրաստ եմ կեանքս նուիրելու ազգիս ու եկեղեցիիս համար:

ՎԱՐԴԱՆ.— Քակեցէք կապերը ու արձակեցէք որ երթայ:

ԱՐՇԱԽԻՐ.— (Անքա մտնելով) Բոլոր նախարարները պատրաստ են, իրենց զինուորները հաւաքած հրամանիդ կը սպասեն:

ՎԱՐԴԱՆ.— Ստուգեցի՞ր թէ ո՞ւր է թշնամին եւ որպի՞սի դիրք բռնած է:

ԱՐՇԱԽԻՐ.— Այո, Միհրնբերսէ մեծ բանակով մը եկած հասած է Փայտակարան, Հայաստանի սահմանին վրայ: Ականատեսներ կը հաւաստեն թէ Վասակ ձեզմէ բաժնուելէն վերջ ուղղակի Պարսից հրամանատարին քով դացած է:

ՎԱՐԴԱՆ.— Այդպէ՛ս: Թշուառակա՛ն, ստախո՛ս, դաւաճա՛ն: Կուխտեմ որ ես իմ սուրով զանիկա սպաննեմ, եթէ հանդիպիմ անոր պատերազմի դաշտին վրայ: Արշաւի պատգամաւորներ զրկէ նախաւորներուն, որ հաւաքուին Արտազ դաւառը, հոն անոնց ցոյց պիտի տամ իրենց բռնելիք դերքերը: (Արշաւի կը մեկնի): Բերէք սուրս եւ վահանս (կիճեր անոր սուրբ կը կապեն): Հիմա պատրաստ եմ ազգիս վրէժը լուծելու: Թշնամիին որչափ տեղի տուինք այնչափ մեր վրայ յոխորտանալ սկսաւ: Պետական հպատակութիւնը չէր բաւեր, հիմա ալ մեր խղճին վրայ բռնանալ կաշխատի: Երբ վիճաբանութեան մէջ կը յաղթուի, բիրտ ոյժի դիմում կընէ: Մեր երկրորդականը եւ յանդուգն Գարեգին նախարարը սրով խողխողեց վատն Յազկերտ՝ երբ չկարողացաւ պատասխանել անոր բանաւոր հարցումներուն: Այդ եղած է միշտ վատերու կերպը: Մենք պատերազմի չփախաքեցանք, բայց երբ թշնամին ասպարէզ կը կարդայ մեզ, թող գիտնայ թէ՛ Հայը կռիւէ չփախնար, պատրաստ է պաշտպանելու իր իրաւունքները մինչեւ իր վերջին շունչը: Պատերազմներու Աստուծոյն կը յանձնենք մեր դատերը: Սուրբ կը քաշէ, կուտայ Ղեւոնդ քահանային եւ կըսէ:— Տէր Հայր, օրհնէ այս սուրբը:

Ս. ՂԵՒՈՆԴ.— Թէեւ մեր Տէրը խաղաղութեան իշխան կոչուած է եւ յաճախ չարութեան փոխարէն բարիք ընել կը յանձնարարէ, բայց անգամ մըն ալ իր աշակերտներուն ըսաւ թէ ժամանակ պիտի գայ որ թուր չունեցողը իր հանդերձը պիտի ծախէ եւ իրեն թուր մը պիտի գնէ: Այդ ժամանակը հիմա է մեր ազգին համար: Ուրիշ անգամ մըն ալ երբ ամբարիշտները Աստուծոյ սուրբ տաճարը կը պղծէին՝ չուանէ խարազան մը չինեց եւ զանոնք դուրս վռնտեց: Ահա ես ալ Տէրոջ մէկ խոնարհ ծառան այս սուրբ քեզ կը յանձնեմ որ երթաս անով մաքրես մեր նուիրական երկիրը կռապաշտներուն ոտնձգութիւններէն: Զօրաց Տէրը բազուկներդ հաստատէ, սուրդ հաստու եւ ազդու ընէ, եւ իր թեւերուն հովանաւորութեանը տակ պահպանէ եւ պաշտպանէ Հայկական բանակը եւ ազգին ու եկեղեցիին համար մարտնչող անվեհեր հերոսները:

Փողը կը հնչէ եւ Վարդան սպարապետը սուրբ քաշած փողի ձայնից կը հետեւի:

ԴԻՏԻԿ.— Ով Աստուած պաշտպան լեր մեր ազգին: Թող արդա-

բութիւնը յաղթանակէ: Հովանի ըրէ հօր բազուկներդ Հայկական բանակին վրայ:

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ. — Տիկնայք փափկասունը Հայոց աշխարհի, դուք որ փայտաշենքներով եւ գգուանքներով մեծցած, գորգերու եւ կա-
կուղ փողոցներու վրայ կը նստէիք եւ դահաւորակներով կը պտտէիք, հանեցէք ձեր կոշիկները եւ բոկոտն յաճախեցէք աղօթքի տունները, հոն ուխտելով անձանձրոյթ խնդրուածքներ մատուցէք Տէրոջ որ կա-
րող ըլլանք յաղթել թշնամուն: Մոռցէք ձեր կանացի տկարութիւնը եւ արիասիրտ եղէք հոգեւորի պատերազմի մէջ, ինչպէս մեր այրերը անվահներ են երկրաւոր պատերազմի մէջ: Ստէպ աղօթքի կեցէք, մինչեւ որ երկնից դռները բացուին եւ սուրբ հրեշտակները վար իջնեն զօրացնելու մեր քաջ մարտիկները, պաշտպանելու մեր երկիրը եւ փրկելու մեր ազգը:

Ժխոր դուք: Զինուորներ մերս կը բերեն Կարմիր Վարդան, վիրաւոր ախիւռուայ եւ մահաւն: Բազմոցին վրայ կը պառկեցնեն:

ՎԱՐԴԱՆ. — (գլուխը վեր առնելով՝ դողդոջուն բայց հաստատ ձայնով կըսէ). Հայեր, շարունակեցէք պայքարը: Մեր դատը արդա-
րութեան դատն է: Յամառ յարատեւութեան մէջ կը գտնուի մեր փր-
կութիւնը: Հայ ազգը պիտի չմեռնի որչափ ատեն որ կը գտնուին անոր համար իր արիւնը թափելու պատրաստ քաջեր: Յօժարութեամբ կընեն այս գերագոյն զոհողութիւնը: Կուրօրէն չէ, այլ գիտակցա-
բար նետուեցայ այս անհաւասար կռիւին մէջ, ցոյց տալու արահետը ապագոյ սերունդներուն, որպէսզի հետեւին իմ քայլերուս: Մի խը-
նայէք ձեր կեանքը: Ինչպէս որ նախնի իմաստուններէն մին ըսած է. Մահը չհասկցուած մահ է, մահը հասկցուած անմահութիւն է: Ան որ մահուան ինչ ըլլալը չգիտեր, մահէ կերկնչի, իսկ ան որ մահուան ինչ ըլլալը գիտէ անկէ չվախնար: Կը մեռնի:

(Վարդապետը)

Գ. ՏԵՍԱՐԱՆ

ՇՈՒՇԱՆԻԿԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆԸ

ՇՈՒՇԱՆԻԿ. — Սրտիս գաղտնի ծալքերուն մէջ կը զգամ թէ հայ-
րենիքս վերստին տեսնելու քաղցր հրճուանքէն յաւէտ զրկուած պիտի մնամ: Տարադրեալի մը խորհուրդները զիս կը համակեն, անձանթ եւ մութ ապագայի մը մղձաւանջը հոգիս կը ճնշէ: Ոհ, չեր կրնար ինքզինքս յարմարցնել այս օտար միջավայրին: Ամէն բան օտար կը

թուի ինձ այս երկրին մէջ: Ժողովուրդն է օտար, լեզուն է օտար, կրօնքն է օտար: Հին, հին յիշատակներ հոգիս կը խռովեն, եւ զիս կը քաշեն դէպի ծննդավայրն իմ պաշտելի: Եթէ Վազգէն գոնէ մի քիչ համակրական վարմունք ունենար ինձ հանդէպ, պիտի մեղմանար անշուշտ դառն կացութիւնը որուն մէջ կը գտնուիմ: Բայց հիմա զա-
ւակներէս ի դատ միեթարութեան եւ սփոփանքի միջոց մը չունիմ: Կուխտեմ Աստուծոյ առջեւ հաւատարիմ մնալ ազգիս ու կրօնքիս:

Մնաս բարեաւ, ով իմ Հայրենիք, երկիր դրախտավայր, որ քու ծոցիդ մէջ կը պահես իմ նախահայրերուս խնկելի նշխարները:

Մնացէք բարեաւ, Արեւ ու Լուսին, որ կը ցոլացնէք ձեր ճաճանչ-
ները իմ հօր եւ հազարաւոր նահատակներու գերեզմաններուն վրայ:

Մնացիր բարով, ալեւոր Մասիս, որ մեր գեղածիծաղ այգեա-
տաններուն եւ բուրումնաւէտ անդաստաններուն ընդմէջ կանգնած՝
իբրեւ կոթող կը վկայես Հայ դիւցազանց քաջագործութիւններուն դարէ ի դար:

Մնաք բարեաւ, իմ սիրուն հայրենի թռչուններ, շարունակեցէք ձեր հոգեզմայլ գեղգեղանքներովը փարատել վիշտը Հայ մայրերուն, եւ սփոփել սրտերը Հայ տառապեալներուն:

Մնաս բարեաւ, Մայր Հայաստան, պաշտպան հայրենեաց, ելիր, կանգնէ, կանչէ քու սիրելի զաւակունքդ քու շուրջ, եւ առաջնորդէ զանոնք նոր ասպարէզներու, նոր պայքարներու, նոր յաղթանակնե-
րու, մինչեւ որ անգամ մըն ալ հորիզոնէն վեր բարձրանայ հայկական արեգակը իր նախկին փառաւորութեամբը:

Մայր Հայաստան կը մօտեմայ, մերմակներ հագած եւ գլուխը շուշանագարդ պսակ մը դրած:

Մայր Հայաստան—

*Է՛ր հեռանաս քո մայրենի աշխարհից,

Կարօտ թողուս սերտ բարեկամք քեզանից,

Շուշանիկ իր չորս գաւակները (երեք մանչ եւ մէկ աղջիկ) իր շուրջ կը հաւաքէ եւ կերգէ՝ «Լոնց-Ամպերը եկան ծածկեցին»...

ՇՈՒՇԱՆԻԿ. — Ոհ, սոսկալի էր այն օրը երբ հայրս Վարդան պա-
տերազմի դաշտէն տուն բերին: Մարմինը ամէն կողմէ խոցոտուած էր նիզակի եւ սուրի հարուածներով: Բայց տակաւին կապրէր: Մեռ-
ներէն առաջ կտակ ըրաւ Հայ ազգին որ պայքարը շարունակեն: Ձեր կեանքը մի խնայէք, կըսէր, մինչեւ որ ազգը ազատ անօրէնին բռնա-
կալութենէն:

*Ընդօրինակուած Ժողովրդային Երգարանէն:

ՇՈՒՇԱՆԻԿ .— Իմ խելքս միշտ գլուխս է: Արդէն որոշած եմ, փոփոխութիւն մը չկայ: Մանկութենէս ի վեր պաշտած եմ այն Աստուածը, զորս հայրս Վարդան եւ հաւա Սուրբ Սահակ պաշտեցին: Միայն մէկ Աստուած կայ, Արարիչ երկնի ու երկրի, որ մեզ փրկելու համար աշխարհ զրկեց իր Միածին Որդին Յիսուս Քրիստոսը: Այս հիման վրայ կը մնամ հաստատ եւ անդրդուելի: Տէրը ինձ օգնական:

ՎԱԶԳԻՆ, գարնելով .— Անպիտան կնիկ, ի՞նչպէս ձեր համարձակիս իմ ներկայութեան իսկ այդ խոստովանութիւնը ընել: Քեզի պիտի սորվեցնեմ թէ ինչ ըսել է ինծի հակառակի: (Կը կապէ քեւերը ետեւէն եւ կը սկսի հարուածել): Ուրացիր լիտի կնիկ, ուրացիր Քրիստոսը: Դաւանէ թէ Որմիզդ եւ Ահրիման ճշմարիտ աստուածներ են: Ըսէ թէ Աստուածաշունչը սուտ է:

ՇՈՒՇԱՆԻԿ .— Ոչ, չեմ ըսեր: Ամենեւին չեմ ուրանար Փրկիչս: Աստուածաշունչը սուրբ գիրք է, ճշմարիտ Աստուծոյ մեղի տուած միմիայն յայտնութիւնն է: Բոլոր միւս գրքերը սուտ են եւ դեւերու գործ:

ՎԱԶԳԻՆ նորէն կը գարնի .— Անիծեալ, անզգամ, չանգաւակ, Ահրիմանը հոգիդ տանի: (Ուժով կը գարնէ):

ՇՈՒՇԱՆԻԿ կիյնայ եւ լալով կաղերսէ .— Գթութիւն, ոհ, գթութիւն, կը սպանես զիս: Մարմնոյս վրայ ողջ տեղ չմնաց: Հերիք է կաղաչեմ: Հիմա կը մեռնիմ:

ՎԱԶԳԻՆ վրան կը յարձակի որ զինքը խեղդէ .— Մեռիր, սատկիր, ով պիտի ազատէ քեզ իմ ձեռքէս:

ՇՈՒՇԱՆԻԿ բարձր ձայնով կը պռռայ .— Օգնութիւն:

ՋՈՋԻԿ ներս կը վազէ .— Ի՞նչ կընես Վազգէն: Պիտի մեռցնե՞ս այս խեղճ կիսը: Ձեռքդ ետ քաշէ, եթէ ոչ կը զարնեմ:

ՎԱԶԳԻՆ վեր ցատկելով .— Դուն ի՞նչ կը խառնուիս մեր ընտանեկան գործին: Դուրս ելիր, անպիտան լակոտ: Կուգե՞ս որ քեզի ալ դաս մը սորվեցնեմ:

ՋՈՋԻԿ սուրբ կը քաշէ, Վազգէն ալ նայն կընէ: Կը մեմամարտին Ջոջիկ կիյնայ:

Վարագոյր

Դ. ՏԵՍԱՐԱՆ

ՈՒՓՐԵԹԱՅ ԲԱՆՏԸ

Շուշանիկ շղթայակապ, ցնցոտիներ հագած, մութ ու խոնարհ դնդանի մէջ երեսին վրայ ինկած կը հեծէ: Դժուարութեամբ կը դառնայ, կը նստի գետնին վրայ եւ կը ծնրադրէ:

ՇՈՒՇԱՆԻԿ .— Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչու կը թողուս որ այսպէս չարչարուիմ: Բայց ոչ զանգատ չունիմ: Ընդհակառակը չնորհակալ եմ քեզմէ որ զիս արժանի կընես Քրիստոսի համար տառապելու: Կաղաչեմ, ով Տէր, համբերութիւն եւ զօրութիւն տուր մինչեւ ի մահ հաւատարիմ մնալու, որպէսզի մարտիրոսութեան փառաւոր պսակը ստանալու կարող ըլլամ: Տար զիս շուտ քու քով, ով Փրկիչ, որ անգամ մըն ալ միանամ իմ սիրելի հօր եւ տեսնեմ անոր երեսը: (Ուժասպառ երեսին վրայ կիյնայ: Յանկարծ գլուխը վեր շրջեցնելով) .— Ոհ, ով է այդ որ կը շարժի մթութեան մէջ: Լուսափայլ երեւոյթ մը կը տեսնեմ: Հայրս է, հայրս է: Կը ժպտի: Ձիս կը կանչէ: Կուգամ, հայրիկ, շուտ կուգամ:

ՎԱԶԳԻՆ պատուհանէն նայելով .— Տակաւին ողջ ես, թշուառահաս: Կըսես թէ կիսերը կատուի պէս եօթը հոգի ունին, այդչափ տանջանքներէ վերջ տակաւին կապրի: Որո՞ւ հետ կը խօսէիր: Հա՞յրդ կը կանչէիր: Ան ալ քեզի պէս ցնորած էր: Տեսնենք թէ պիտի դայ քեզ ազատելու: Դարձեալ աղօթէ: Հա, հա, հա: (Կը մեկնի, ձայնը հետեւէն կուգայ):

ՇՈՒՇԱՆԻԿ .— Խեղճ, մոլորած ամուսինս: Իր բոլոր մեղքերուն վրայ կնասպանութեան մեղքն ալ կաւելցնէ: (Վազգէն պատուհանի առջեւ կուգայ առանց Շուշանիկի երեւնալու): Ներէ անոր, ով Փրկիչ Յիսուս, Վազգէն չգիտեր թէ ինչ կընէ: Լուս անոր մեղքերը քու արեամբ, Տէր, եւ վրկէ զանիկա: Մանաւանդ սպանութեան այս ոճիրը մի սեպեր անոր (Կիյնայ):

ՎԱԶԳԻՆ ներս կը վազէ .— Ի՞նչ կըսէիր, Շուշանիկ, ինծի համար աղօթք կընէիր ... որ մեղքե՞րս ներուին: Ոհ, այս ինչ է որ բրած եմ: Շուշանիկ, Շուշանիկ, մի մեռնիր, ետ եկուր, ներէ, ներէ... (Շուշանիկ հոգին կաւանդէ Վազգէնի քեւերուն մէջ):

Վարագոյր

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0335091

25725

Un 8.